

Môn thứ 8: QUÁN TÁNH

Lại nữa, tất cả pháp “không”. Vì sao? Vì các pháp không có tánh, như nói:

*Thấy có tướng đối khác
Các pháp không có tánh
Pháp không tánh cũng không
Vì các pháp đều “không”.*

Nếu các pháp có tánh, tất nhiên không nên biến đổi khác, mà vì thấy tất cả pháp đều đổi thay khác, nên phải biết, các pháp không có tánh. Lại nữa, nếu các pháp có tánh nhất định thì không nên từ các duyên sinh. Nếu tánh từ mọi duyên sinh thì tánh tức là pháp tạo tác. Pháp không tạo tác, không nhân nơi cái khác đối đãi, gọi là tánh, thế nên, tất cả pháp “không”.

Hỏi: Nếu tất cả pháp không, thì sẽ không có sinh, không có diệt. Nếu không có sinh, không có diệt, đương nhiên sẽ không có khổ đế. Nếu không có khổ đế, thì sẽ không có tập đế. Nếu không có khổ, tập đế, tất nhiên sẽ không có diệt đế. Nếu không có khổ diệt thì sẽ không đạt đến đạo khổ diệt. Nếu các pháp là “không” không có tánh, thì sẽ không có bốn Thánh đế. Vì không có bốn Thánh đế, nên cũng không có bốn quả Sa-môn. Vì không có bốn quả Sa-môn, tức là không có Hiền Thánh. Vì sự việc này không có, nên Phật, Pháp, Tăng cũng không có. Pháp thế gian cũng không có, việc này không đúng. Thế nên, các pháp không nên đều “không” chăng?

Đáp: Có hai đế:

1. Thế đế.
2. Đế nhất nghĩa đế.

Nhân nơi thế đế, được nói Đế nhất nghĩa đế. Nếu không nhân nơi Thế đế thì không được nói Đế nhất nghĩa đế. Nếu không được Đế nhất nghĩa đế thì sẽ không được Niết-bàn. Nếu người không biết hai đế, tất nhiên sẽ không có lợi mình, lợi người, lợi ích chung. Như vậy, nếu biết Thế đế, thì sẽ biết Đế nhất nghĩa đế. Biết Đế nhất nghĩa đế dĩ nhiên sẽ biết Thế đế. Nay, ông nghe nói Thế đế, cho là Đế nhất nghĩa đế, nên rơi vào chỗ sai lầm.

Pháp nhân duyên của chư Phật gọi là Đế nhất nghĩa rất sâu. Vì pháp nhân duyên này không có tự tánh, nên ta nói là “không”. Nếu các pháp không từ mọi duyên sinh, thì mỗi pháp đều có tánh nhất định, năm ấm không nên có tướng sinh diệt. Năm ấm không sinh, không diệt, tức

không có vô thường. Nếu không có vô thường, đương nhiên sẽ không có Thánh đế khổ. Nếu không có Thánh đế khổ, tất nhiên sẽ không có Thánh đế tập của pháp do nhân duyên sinh.

Nếu các pháp có tánh nhất định thì sẽ không có Thánh đế khổ, diệt. Vì sao? Vì tánh không có biến đổi khác. Nếu không có Thánh đế khổ, diệt thì sẽ không đạt đến đạo khổ, diệt. Thế nên, nếu người không chấp nhận “không”, tất nhiên sẽ không có bốn Thánh đế. Nếu không có bốn Thánh đế đương nhiên sẽ không có được bốn Thánh đế. Nếu không có được bốn Thánh đế thì sẽ không có biết khổ, đoạn tập, chứng diệt và tu đạo. Vì sự việc này không có, nên không có bốn quả Sa-môn. Do không có bốn quả Sa-môn, nên đã không có người được hưởng. Nếu không có người được hưởng đến, tất nhiên sẽ không có Phật. Vì pháp pháp nhân duyên, nên không có Pháp. Vì không có Pháp, nên không có Tăng. Nếu không có Phật, Pháp, Tăng, đương nhiên sẽ không có Tam bảo. Nếu không có Tam bảo thì sẽ hư hoại pháp thế tục. Thế là không đúng. Vì vậy, tất cả pháp “không”.

Hơn nữa, nếu các pháp có tánh nhất định, thì sẽ không có sinh, không có diệt, không có tội, phước, không có quả báo của tội phước. Thế gian thường là một tướng. Thế nên, phải biết các pháp không có tánh. Nếu cho, các pháp không có tự tánh, từ tha tánh mà có, là cũng không đúng. Vì sao? Nếu không có tự tánh thì sao từ tha tánh mà có? Vì nhân nơi tự tánh, có tha tánh, lại tha tánh cũng là tự tánh. Vì sao? Vì tha tánh tức là tự tánh của người khác. Nếu tự tánh không thành, tất nhiên tha tánh cũng không thành. Nếu tự tánh, tha tánh không thành, thì lia tự tánh, tha tánh, nơi nào lại có pháp? Nếu có không thành, thì không có cũng không thành. Thế nên, nay tìm tòi không có tự tánh, không có tha tánh, vì không có cái có, không có cái không có, nên tất cả pháp hữu vi “không”. Vì pháp hữu vi “không”, nên pháp vô vi cũng “không”. Hữu vi, vô vi còn “không”, huống chi là ngã?
